

СИНТЕЗ И ИЗСЛЕДВАНЕ НА СВОЙСТВАТА НА СЕЛЕНИТИ НА f-ЕЛЕМЕНТИ

ПРОЕКТ 2017-ФРз-02

Тема на проекта:
Синтез и изследване на свойствата на селенити на f-елементи.

Ръководител:
доц. д-р инж. Милувка Станчева

Работен колектив:
доц. д-р инж. Цв. Димитров, ас. Илиана Николова, доц. д-р Р. Янкова, Студенти: И. Иванова, М. Тодорова, И. Костова, М. Крумова, М. Стефанова, А. Атанасов, К. Халаджов, М. Йорданова.

Адрес: 7200 Разград, бул. "Апр. възстание" 47, Русенски университет "Ангел Кънчев"
Тел.: 084 - 266 86
E-mail: mstancheva@uni-ruse.bg

Цел на проекта:
Синтезиране на селенити на f-елементи, като: церий, неодим, самарий, ербий, диспрозий и тяхното охарактеризиране.

Основни задачи:
Разработване на методика за хидротермален синтез на селенити;
Разработване методика за определяне на Ce(III), Nd(III), Sm(III), Er(III);
Охарактеризиране на съединенията чрез рентгенографски, термогравиметрични и ИЧ спектроскопия;
Пресмятане на молекулната и електронна структура с помощта на квантовохимични методи;
Изследване кинетиката на дехидратация и разлагане в неизотермичен режим на нагряване.

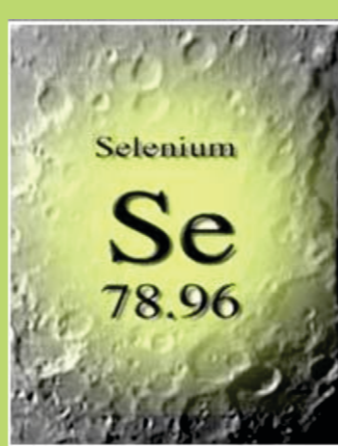
Основни резултати:
Синтезиране на селенитите на Gd(III), Ce(III), Nd(III), Sm(III), Er(III);
Разработана е методика за определяне на f-елементите;
Получените съединения са охарактеризирани чрез рентгенографски, термогравиметрични и ИЧ спектроскопски анализи.

Публикации:
Stancheva M., Ts. Dimitrov, Synthesis of ytterbium selenite and selenide, Eurasian Union of Scientists, Monthly scientific journal, 2017, №38, Chemical Sciences, 73-77, Impact Factor: 0,388 (2015)
Mustafa Ю., Г. Байкушева-Димитрова, С. Гениева, Р. Янкова, М. Станчева, Определяне стандартните ентропии на образуване на селенити на рядкоземните елементи, Наука и технологии, т. VII, 2017, 66-70
Гениева С., Г. Байкушева-Димитрова, Р. Янкова, М. Станчева, Цв. Димитров, Кинетика на термично разлагане на Ce₂(SeO₃)₃·3H₂O и Nd₂(SeO₃)₃·5H₂O, Научни трудове РУ "А.Кънчев", Русе, том 56, серия 10.1, 2017, ISBN ISSN 1311-3321.

Други:
Йорданова М., М. Тодорова, Синтез и изследване на селенитите на гадолиния, Сборник доклади на студентска научна сесия на Русенски университет СНС'17, 2017, 124

АНОТАЦИЯ

ПРИНОСИ И РЕЗУЛТАТИ

1. Изучена е цялостно диаграмата на състоянието на системата Gd₂O₃ - SeO₂ - H₂O при 100°. В системата се образуват два селенита. Съставът им е установен по методите на Шрайнемакерс и чрез химичен, рентгенофазов и кристалооптичен методи.

2. Определени са кристалографските параметри на GdH(SeO₃)₂·2H₂O.

3. Изследвана е термичната дисоциация на Gd₂(SeO₃)₃·4H₂O и GdH(SeO₃)₂·2H₂O. Механизмът на термична деструкция е доказан чрез химичен анализ и рентгенофазов анализ.

4. Получените съединения са с доказана висока чистота. Те могат да послужат, като изходни вещества за получаването на съответните селенити, които се използват като полупроводници, за микротроре и препарати за борба срещу вредители в растениевъдството.

5. Чрез утаяване във водни разтвори са получени цериев и неодимов селенит с химичен състав Ce₂(SeO₃)₃·3H₂O и Nd₂(SeO₃)₃·5H₂O, които са охарактеризирани чрез термогравиметричен анализ.

6. На база термогравиметричните криви от термичния анализ е направено кинетично охарактеризиране на дехидратацията и разлагането на Ce₂(SeO₃)₃·3H₂O и Nd₂(SeO₃)₃·5H₂O чрез осем изчислителни процедури. Механизмът на изследваната реакция зависи от вида на функцията g(t) и не се повлиява от прилагания метод.

7. Изчислени са стандартните ентропии на синтезираните селенити от типа Ln₂(SeO₃)₃, където Ln = Sc, Y, La, Ce, Pr, Nd, Sm, Eu, Gd, Tb, Dy, Ho, Er, Tm, Yb, по четири предложени метода. Определена е средноаритметичната стойност на S₂₉₈⁰ за всяко съединение.

8. Създадена е технология за синтезиране на селенити на f-елементите.

PROJECT 2017-FRz-02

Project title:
Synthesis and investigation of the selenite properties of f-elements.

Project director:
Assoc. Prof. Eng. Miluvka Stancheva PhD

Project team:
Assoc. Prof. Eng. Ts. Dimitrov PhD, Asst. Iliana Nikolova, Assoc. Prof. R. Yankova PhD
Students: I. Ivanova, M. Todorova, I. Kostova, M. Krumova, M. Stefanova, A. Atanasov, K. Haladzhov, M. Yordanova

Address: RU - Branch Razgrad, 47 Aprilsko vastanie boul., 7200 Razgrad, Bulgaria
Phone: +359 84 - 266 086
E-mail: mstancheva@uni-ruse.bg

Project objective:
Synthesizing selenites of f elements like: cerium, neodymium, samarium, erbium, dysprosium and their characterization

Main activities:
Developing a method for hydrothermal synthesis of selenites;
Developing a method for determination of Ce(III), Nd(III), Sm(III), Er(III);
Characterization of compounds through radiographic, thermogravimetric and infrared spectroscopy;
Calculation of molecular and electronic structure by using quantum-chemical methods;
Research on dehydration kinetics and decomposition in non-isothermal regime of heating

Main outcomes:
Selenites of Ce(III), Nd(III), Sm(III), Er(III) have synthesized;
A method for determining f-elements has been developed;
The compounds obtained are characterized through radiographic, thermogravimetric and infrared spectroscopic analyses.

Publications:
Stancheva M., Ts. Dimitrov, Synthesis of ytterbium selenite and selenide, Eurasian Union of Scientists, Monthly scientific journal, 73-77, 2017, №38, Chemical Sciences, Impact Factor: 0,388 (2015)
Mustafa Y., Baykushova-Dimitrova S., Genieva S., Yankova R., Stancheva M., Determination of standard entropies on selenite formation of rare earth elements, Science and technologies, vol. VII, 2017, 66-70
Svetlana Genieva, Ginka Baikushova-Dimitrova, Romyana Yankova, Miluvka Stancheva, Tsvetan Dimitrov, Kinetics of thermal decomposition of Ce₂(SeO₃)₃·3H₂O and Nd₂(SeO₃)₃·5H₂O, Proceedings University of Ruse "Angel Kanchev", vol. 56, book 10.1, 2017.

Others:
Yordanova M., Todorova M., Synthesis and investigation of gadolinium selenites, Proceedings of the Student Scientific Session of the University of Ruse SNS'17, 2017, 124

ИЗОТЕРМА НА РАЗТВОРИМОСТ НА СИСТЕМАТА Gd₂O₃-SeO₂-H₂O ПРИ 100°C.

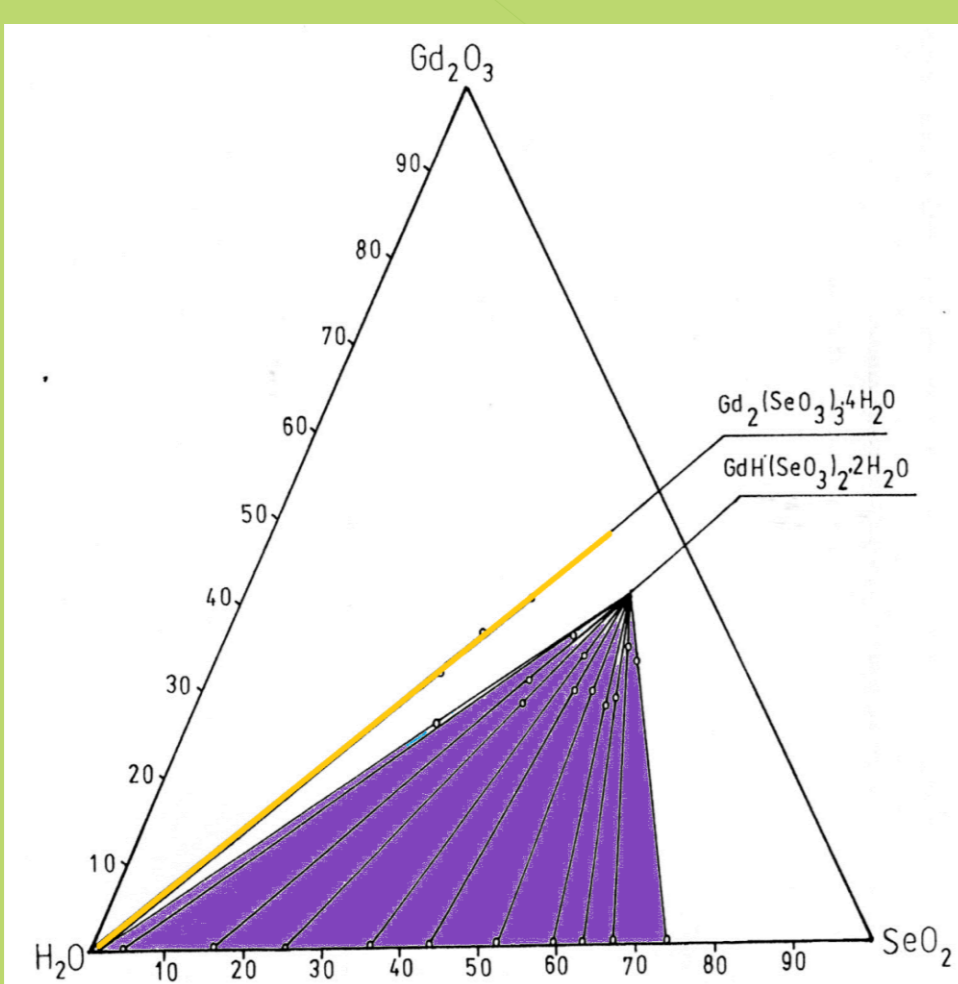
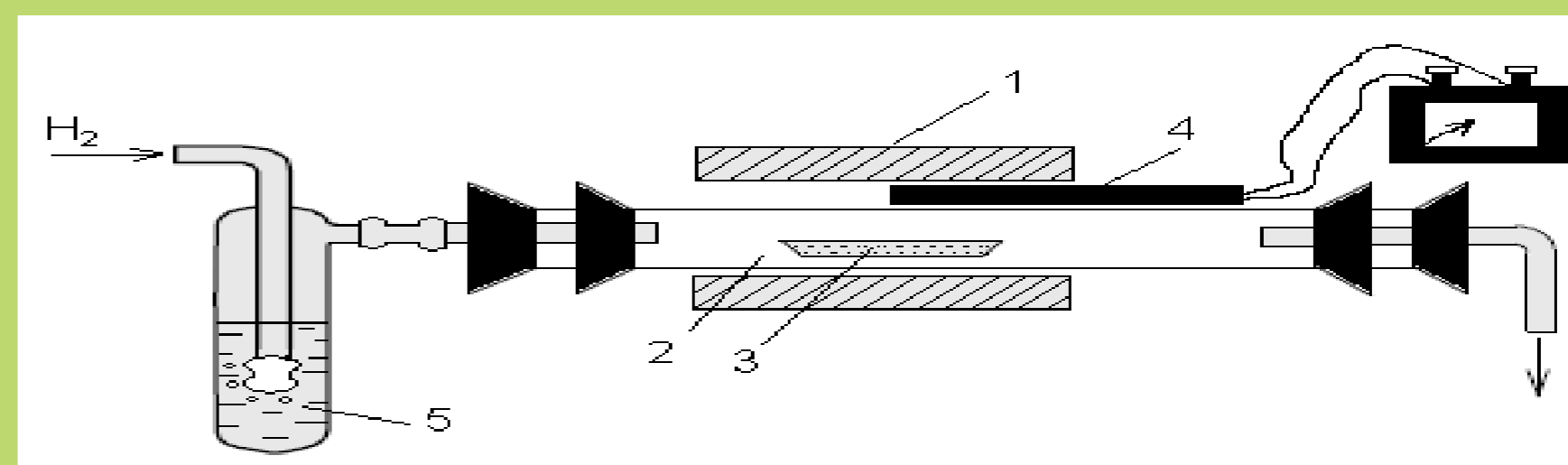
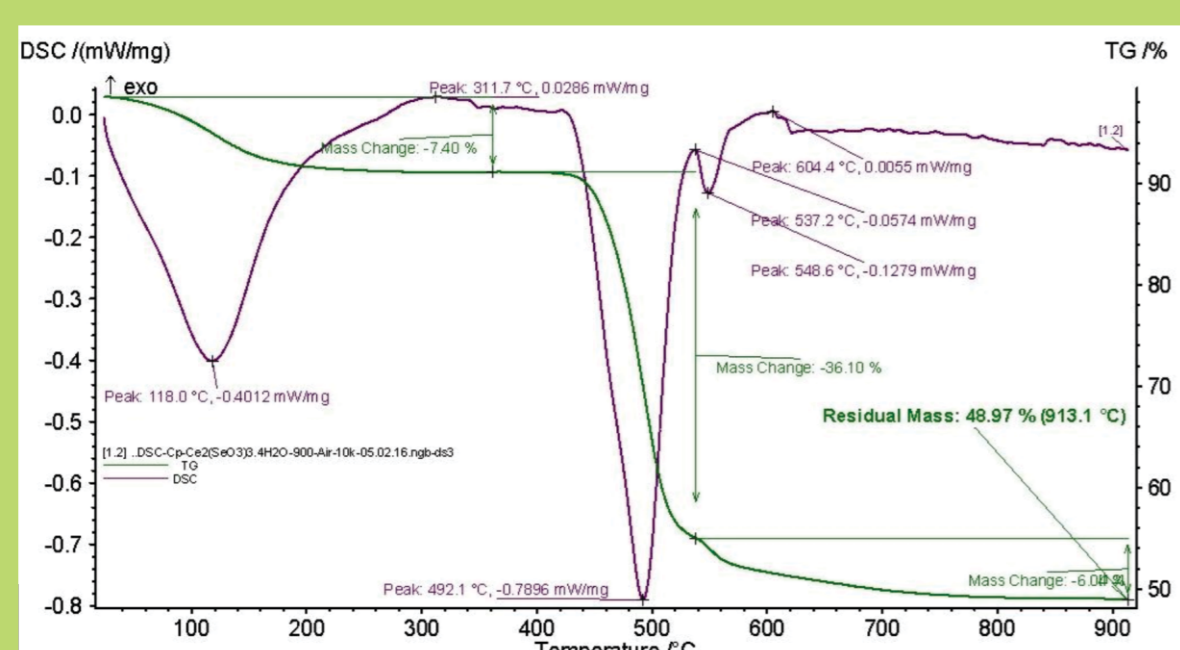

СХЕМА НА РЕДУКЦИЯ

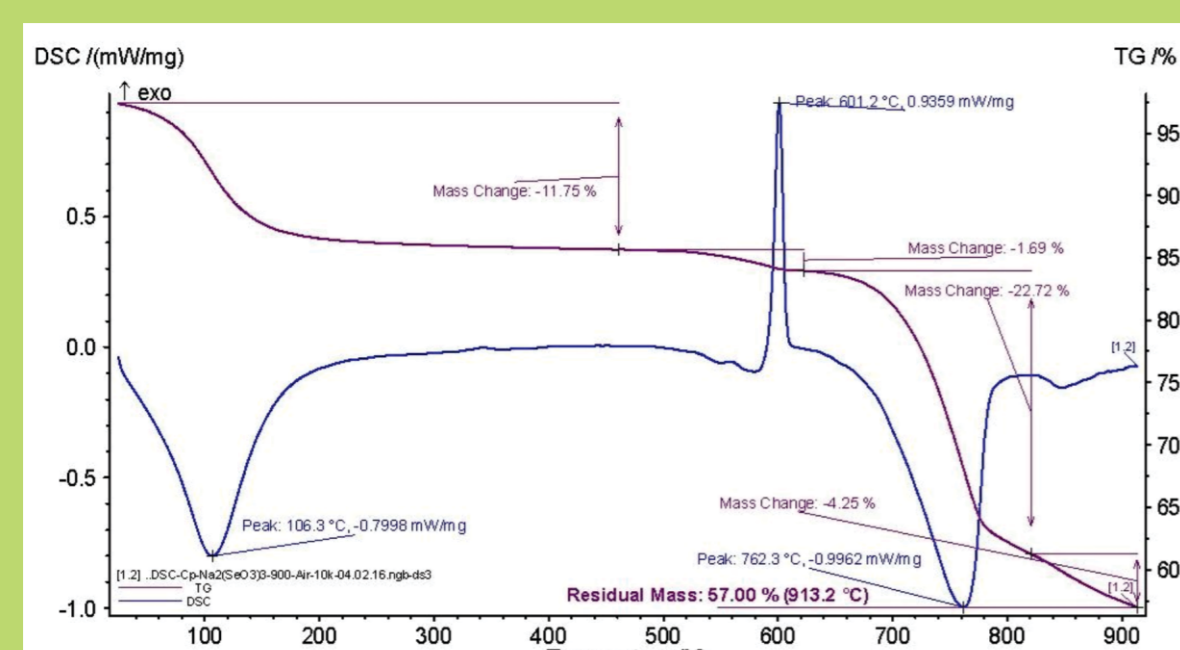

1- тръбна пещ, 2 - кварцова тръба, 3- ладийка, 4- нагревателя, 5- сушителя

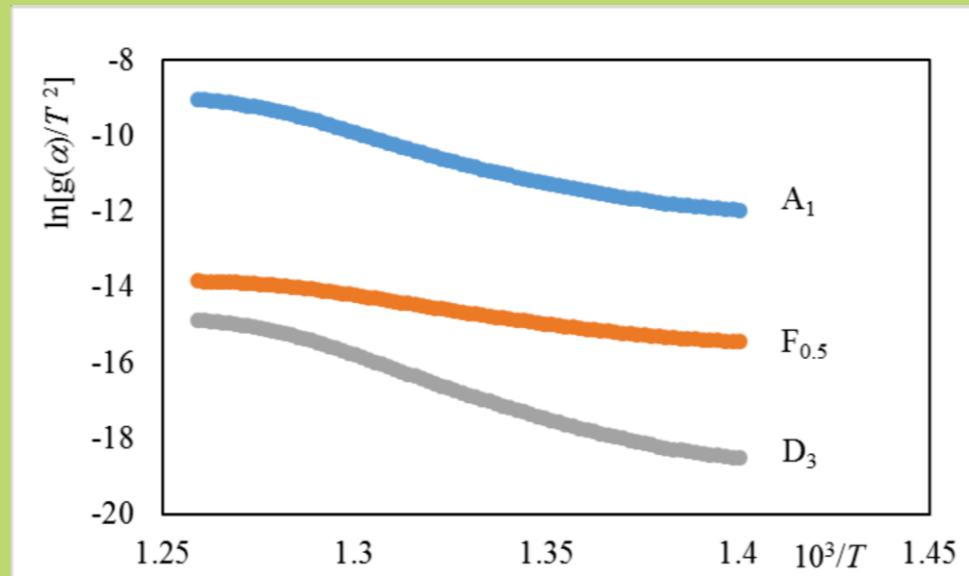
МЕХАНИЗЪМ НА ТЕРМИЧНА ДИСОЦИАЦИЯ НА GdH(SeO₃)₂·2H₂O

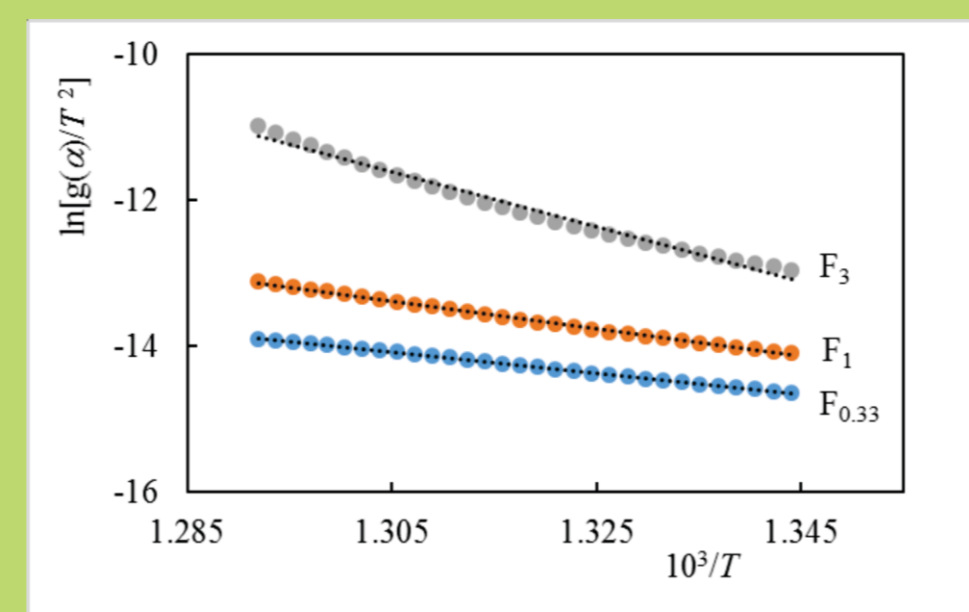
ЕКСПЕРИМЕНТАЛНИ ДАННИ ЗА ТЕРМИЧНОТО РАЗЛАГАНЕ НА Ce₂(SeO₃)₃·3H₂O

ЕКСПЕРИМЕНТАЛНИ ДАННИ ЗА ТЕРМИЧНОТО РАЗЛАГАНЕ НА Nd₂(SeO₃)₃·5H₂O

Линейна зависимост по метода на Coats-Redfern (Уравнение 4) за различни кинетични модели на термично разлагане на Ce₂(SeO₃)₃

Зависимост на ln[g(t)/T^2] от 1/T за термичното разлагане на Ce₂(SeO₃)₃ по метода на WanJun при различни стойности на n за F_n моделни кинетични уравнения

СТАНДАРТНИ ЕНТРОПИИ S₂₉₈⁰ НА СЕЛЕНИТИ НА РЕДКОЗЕМНИТЕ ЕЛЕМЕНТИ

Методи за определяне на S ₂₉₈ ⁰ , J mol ⁻¹ K ⁻¹				
Съединение	1	2	3	4
Sc ₂ (SeO ₃) ₃	266.00	291.64	255.64	316.09
Y ₂ (SeO ₃) ₃	286.60	313.72	285.30	335.35
La ₂ (SeO ₃) ₃	305.80	341.96	307.35	350.41
Ce ₂ (SeO ₃) ₃	321.00	365.22	307.79	350.41
Pr ₂ (SeO ₃) ₃	335.80	370.29	308.08	350.41
Nd ₂ (SeO ₃) ₃	321.40	373.22	309.28	351.25
Sm ₂ (SeO ₃) ₃	325.00	365.68	311.43	352.91
Eu ₂ (SeO ₃) ₃	323.60	361.18	311.98	352.91
Gd ₂ (SeO ₃) ₃	332.40	371.54	313.76	354.59
Tb ₂ (SeO ₃) ₃	343.00	371.54	314.32	354.59
Dy ₂ (SeO ₃) ₃	342.80	364.44	315.48	355.43
Ho ₂ (SeO ₃) ₃	345.20	372.84	316.26	356.27
Er ₂ (SeO ₃) ₃	341.20	370.26	317.00	356.27
Tm ₂ (SeO ₃) ₃	334.20	354.90	317.52	357.11
Yb ₂ (SeO ₃) ₃	331.00	356.02	318.79	357.93